

Okresný úrad v Zlatých Moravciach (1905) 1923 – 1945

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference kode	SK_1550_9296	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Okresný úrad v Zlatých Moravciach	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	(1905) 1923 – 1945	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	50,60 bm (58 úradných kníh, 182 registratúrnych pomôcok, 330 archívnych škatúl)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Okresný úrad v Zlatých Moravciach	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Reforma verejnej politickej správy, cieľom ktorej bola politická centralizácia štátnych inštitúcií, prebiehala už od roku 1918. Zákonom č. 126/1920 Zb. z. a n. o zriadení župných a okresných úradov zo dňa 29. februára 1920, s účinnosťou od 1. januára 1923, začali svoju činnosť župné a okresné úrady. Na základe vládneho nariadenia č. 378/1922 Zb. z. a n. zo dňa 21. decembra 1922 o rozdelení a sídlach okresných úradov na Slovensku boli s účinnosťou k 1. januáru 1923 do okresu Zlaté Moravce zaradené všetky obce patriace do pôsobnosti dovtedajšieho Slúžnovského úradu v Zlatých Moravciach, okrem obcí Hronský Beňadik, Brehy, Tekovská Breznica, Jedľové Kostolany, Malá Lehota, Veľká Lehota, Orovnica a Psiare (dnes časť obce Hronský Beňadik), ktoré boli pripojené do okresu Nová Baňa. K okresu Zlaté Moravce boli pričlenené aj obce okresu Nitra: Jelenec, Kostolany pod Tribečom, Kolíňany a Žirany	Dejiny správy pôvodcu

		<p>a obce okresu Vráble: Červený Hrádok (dnes časť obce Nové Vozokany), Nevidzany, Malé Vozokany (dnes časť obce Nové Vozokany) a Veľké Vozokany (dnes časť obce Nové Vozokany). V dôsledku Viedenskej arbitráže v zmysle vládneho nariadenia č. 175/1939 Sl. z. o určení obvodov a sídiel niektorých okresných úradov boli z bývalého okresu Vráble k okresu Zlaté Moravce pripojené obce Malé Chyndice (dnes časť obce Chyndice) a Nová Ves nad Žitavou a z bývalého okresu Levice boli k Zlatým Moravciam pripojené obce Gondovo (dnes časť obce Nová Dedina), Čajkov, Hronské Kľačany, Hronské Kosihy, Veľké Kozmálovce, Opatová (dnes časť obce Nová Dedina), Podlužany, Rybník, Starý Tekov, Tlmače a Tekovská Nová Ves (dnes časť obce Nová Dedina). V roku 1941 v zmysle zákona 50/1941 Sl. z. o zjednotení obvodov okresných úradov a ich sídiel, boli uvedené obce bývalého okresu Levice pričlenené do okresu Nová Baňa. Okresný úrad vykonával vo svojom obvode vnútornú správu, ak táto nebola iným zákonným ustanovením zverená inému úradu. Na čelo okresného úradu bol menovaný okresný náčelník, ktorý mal rozhodujúcu právomoc v okresnom výbore, ktorého bol predsedom. V kompetencii okresných úradov bolo zostavovanie vlastného rozpočtu, prerokovávanie účtovných bilancií, vyberanie poplatkov a vytváranie komisií, z ktorých najdôležitejšie boli finančné komisie. Do ich právomoci v porovnaní so slúžnovským úradom patrilo dozor nad obecnými zastupiteľstvami, verejným zdravotníctvom, cestnou a priemyselnou správou, dozor nad vecami manželskými a vydávaním cestovných pasov, ktoré boli presunuté zo župných na okresné úrady. Okrem toho boli vládny nariadením č. 383/1922 Zb. z a n., zo dňa 22. decembra 1922 zrušené niektoré štátne úrady, ich pôsobnosť prešla na okresné úrady. Vyhláškou ministra verejných prác a ministra pôdohospodárstva č. 22/1923 Zb. z. a n., ktorým sa prevádza §3 vládneho nariadenia č. 383/1922 Zb. z. a n. zo dňa 19. januára 1923 boli na župné a okresné úrady pridelení odborníci pre odbor štátnej stavebnej a lesnej služby. Na Okresnom úrade v Zlatých Moravciach vznikol odbor štátnej stavebnej služby a lesnej služby. Do výkonu jeho pôsobnosti boli priradené aj obvody okresov Štúrovo, Hurbanovo a Vráble. Župné zriadenie bolo k 1. júlu 1928 zrušené a prijatím zákona</p>	
--	--	--	--

	<p>č. 125/1927 Zb. z. a n. zo dňa 14. júla 1927 o organizácii politickej správy sa prišlo k aktivovaniu krajinkej správy. V zmysle uvedeného zákona bolo v každom okrese zriadené okresné zastupiteľstvo so širokou hospodárskou, správnu a poradnou pôsobnosťou. Z členov okresného zastupiteľstva bol volený osemčlenný okresný výbor, ktorý zostavoval vlastný rozpočet, záverečný účet, spravoval okresné hospodárstvo, schvaľoval rozpočty a záverečné účty obcí. Na čele okresného úradu stál okresný náčelník, ktorý bol zároveň prednostom okresného úradu aj predsedom okresného zastupiteľstva a okresného výboru. Boli upravené obvody nových okresov. Okresu Zlaté Moravce sa uvedená reorganizácia dotkla iba v prípade obce Jedľové Kostolany, ktorá bola odčlenená z pôsobnosti okresu Nová Baňa a priradená do okresu Zlaté Moravce nariadením ministra vnútra č. 19645/3/1929 zo dňa 24. apríla 1929. Vecná pôsobnosť okresných úradov bola hlavne po organizačnej a autonómnej stránke rozšírená. Pôsobnosť technických oddelení tiež nezostala bez zmien. Na základe vyhlášky č. 5/1928 ministra verejných prác zo dňa 4. júla 1928 č. 0-313-34-1928 o úprave obvodov technických oddelení okresných oddelení boli okresným úradom pridelení odborní technickí zamestnanci. Stavební odborníci pre obvod okresu Zlaté Moravce boli pridelení Okresnému úradu v Leviciach a odborní úradníci strojného oddelenia pre obvod okresu Zlaté Moravce boli pridelení Okresnému úradu vo Zvolene. Pre obvod okresu Zlaté Moravce bolo oddelenie poľnohospodársko-technickej stavebnej správy (vyhláška krajinkeho prezidenta č. 12/1928 zo dňa 30. júla 1928 č. 7478-1928), vodoprávno-technické oddelenie (vyhláška ministra poľnohospodárstva č. 13/1928 zo dňa 26. júla 1928 č. 69243-7-1928) a hospodársko-technické oddelenie (vyhláška ministra poľnohospodárstva č. 14/1928 zo dňa 12. júla 1928 č. 3525-1928 prez.) zriadené pri Okresnom úrade v Nitre. Lesná odborná služba bola na základe vyhlášky ministra poľnohospodárstva č. 15/1928 zo dňa 26. júla 1928 č. 3733-1928 prez. na Okresnom úrade v Zlatých Moravciach zabezpečovaná aj pre okres Vráble. Rokovací poriadok pre okresné úrady bol vydaný nariadením vlády č. 98/1928 Zb. z. a n. Ďalšia reforma okresného zriadenia sa udiala v roku 1939, keď zákon č. 190 Sl. z. zo dňa</p>	
--	---	--

		<p>25. júla 1939 o verejnej vnútornej správe znovu rozdelil územie Slovenska na župy s účinnosťou k 1. januáru 1940. Vládnym nariadením č. 316/1939 Sl. z. bol vydaný nový rokovací poriadok pre okresné a župné úrady. Okresným úradom bola rozhodovacia právomoc odňatá v prospech žúp a obecných a obvodných notárskych úradov. Samosprávne orgány v podobe okresných zastupiteľstiev zanikli. Ich majetok, fondy, majetkové práva a záväzky prešli na príslušné župy. Notárske úrady prevzali agendu vydávania občianskych legitimácií, menovanie sčítacích komisárov, vydávanie legitimácií pre malý pohraničný styk, niektoré stavebné a živnostenské záležitosti a pod. Účtovnú službu na okresných úradoch vykonávali župní úradníci, ktorí boli k okresným úradom v zmysle vládneho nariadenia č. 317/1939 Sl. z. pridelení od 1. januára 1940. Tento systém sa však neosvedčil, a preto bol obnovený starý účtovný a pokladničný systém, platný v bývalom krajinskom zriadení. K zániku okresných úradov došlo nariadením Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 26/1945 Zb. n. o národných výboroch. Počas obdobia fungovania Okresného úradu v Zlatých Moravciach sa v riadiacej funkcii úradu vystriedalo šesť okresných náčelníkov. Prvým bol Gašpar Rovňan, ktorého dňa 14. februára 1929 vystriedal Dr. Aladár Ondrejko, 30. decembra 1938 do funkcie nastúpil Dr. Andrej Dudáš, od 31. decembra 1939 ho vystriedal Dr. Juraj Kazár. Dňa 13. októbra 1944 nastúpil na krátku dobu do funkcie okresného náčelníka Dr. Kazimír Pillaj, ktorého už 15. januára 1945 vystriedal Dr. Ignác Kšiňan, ktorý uvedenú funkciu vykonával až do zrušenia okresných úradov.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Správu registratúry okresných úradov upravoval kancelársky poriadok, ktorý bol vydaný výnosom Ministerstva vnútra č. 93.173/3-1922 zo dňa 12. decembra 1922. Registratúra okresného úradu bola rozdelená na agendu prezidiálnu, administratívnu, vojenskú (spisy sa nezachovali), priestupkovú a agendu účtovnú. Okresný úrad v Zlatých Moravciach viedol štyri samostatné registratúrne denníky: prezidiálny, administratívny, vojenský a priestupkový. Spisy sa do registratúry ukladali systémom základného čísla, t. j. spisy vzťahujúce sa k jednej záležitosti sa pripájali k prvému podaniu (základnému číslu). Výnosom prezidia Krajinského úradu v Bratislave č. 65.000/1931 prez., zo dňa</p>	Dejiny archívneho fondu

		<p>9. decembra 1931 sa v prezidiálnej a administratívnej agende zaviedlo zlúčenie registratúrneho denníka s výpravnou a radovou knihou a táto kombinovaná kniha sa používala súčasne aj ako index. V agende prezidiálnych spisov bol na skúšku zavedený abecedný protokol a spisy sa ukladali alfabeticky (napr. Čamba Ján: 8/Č/1932), avšak tento spôsob správy registratúry sa neosvedčil a začiatkom roka 1933 sa znovu začalo protokolovať systémom základného čísla v zmysle bývalého kancelárskeho poriadku vydaného výnosom Ministerstva vnútra č. 93.173/3-1922 zo dňa 12. decembra 1922. Výnosom Ministerstva vnútra č. 27642-I/1-1941 zo dňa 22. decembra 1941 bol na niektorých okresných úradoch zavedený manipulačný systém denníkov. Na Okresnom úrade v Zlatých Moravciach sa podľa uvedeného výnosu a výnosu Ministerstva vnútra č. 12-352-17/1942 začalo protokolovať od augusta 1943. Prezidiálnym spisom bola priradená registratúrna značka D1 a ďalej boli spisy manipulované chronologicko-numericky. Administratívnym spisom bola priradená registratúrna značka D. K priezviskovým podaniam, označených registratúrnou značkou E bol výnosom Ministerstva vnútra č. 120-18/3-1/1943 a 120-30/3-1/1943 vydaný šifrovací kľúč, podľa ktorého bolo číslo spisu tvorené v skupinách (napr. E1, E4, E9), k nim boli pridávané trojmiestne šifrované čísla, ktorými sa označovali prvé dve samohlásky priezviska a prvá samohláska krstného mena. Uvedený manipulačný systém bol neskôr upravený vyhláškou Ministerstva vnútra č. 244/1943 zo dňa 15. mája 1943 č. 120-15/5-1/43 o zavedení nového kancelárskeho poriadku, podľa ktorého sa so spismi manipulovalo až do konca roku 1945.</p>	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Archívne dokumenty boli po ukončení činnosti okresného úradu uložené v pivničných priestoroch bez akéhokoľvek systému a bez patričných ochranných opatrení, v dôsledku čoho boli vystavené rôznym nežiaducim vplyvom. Až v roku 1953 boli porozhadzované dokumenty Okresného úradu v Zlatých Moravciach z rokov 1923 – 1945 nahrubo roztriedené a predchodcom Štátneho archívu v Nitre boli dňa 2. októbra 1953 do prírastkovej knihy zaevidované pod prírastkovým číslom 1 v počte 163 úradných kníh, 95 registratúrnych denníkov, 70 indexov a 316 balíkov. Preberací protokol so</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov

		zoznamom odovzdávaných archívnych dokumentov sa v spise o fonde nenachádza.	
3.3.1.	Scope and contents	Fond obsahuje zápisnice okresného výboru z rokov 1924 – 1939 a okresného zastupiteľstva z rokov 1930 – 1939, ktoré však nie sú kompletne a zápisnice okresnej finančnej komisie z rokov 1926 – 1939, evidencie o štátnom občianstve (1930 – 1941), občianskych legitimácií (1926 – 1939), cestovných pasov (1923 – 1943) a k nim viažuce sa indexy, evidencie poľovných listov a zbrojných listov, filmov (1938 – 1940), rozširovaných plagátov (1928 – 1929), učňov (1923 – 1945), robotníckych a služobných knižiek (1924 – 1938), úverových družstiev (1923 – 1930) a evidencie trestaných (1926 – 1938). Zo spisového materiálu sa vo fonde zachovali registratúrne pomôcky, najmä prezidiálne protokoly z rokov 1923 – 1944, administratívne protokoly z rokov 1923 – 1944, vojenské protokoly (1923 – 1932) a priestupkové protokoly (1923 – 1944) spolu s príslušnými indexmi a radovými knihami. Spisy sú uložené v rovnakom poradí ako registratúrne pomôcky, avšak vojenské písomnosti sa nezachovali vôbec a priestupkové písomnosti len v obmedzenom množstve. Okrem uvedených dokumentov sa vo fonde zachoval aj účtovný materiál štátneho hospodárstva z rokov 1923 – 1944 a účtovný materiál okresného hospodárstva z rokov 1931 – 1939.	Obsah a rozsah archívneho fondu
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Podľa zápisnice Okresného národného výboru v Nitre zo dňa 21. júna 1962 boli so súhlasom vedúceho okresného archívára Ernesta Víteka vyradené registratúrne záznamy prezidiálnej agendy bez znaku hodnoty „A“ z rokov 1925 – 1945. K zápisnici nie je priložený podrobný zoznam vyradovaných písomností. V roku 1965 boli pracovníkmi archívu, so súhlasom okresného archívára Ernesta Víteka, vnútorným vyradovacím konaním vyradené písomnosti prezidiálnej aj administratívnej agendy z rokov 1923 – 1945. Z prezidiálnej agendy boli vyradené duplicitné koncepty a obežníky, dovolenkové lístky, doručky a spisy týkajúce sa malého pohraničného styku. Z administratívnej agendy boli výberom vyradené žiadosti o cestovné pasy, osvedčenia o štátnom občianstve, povolenia sobášov osobám pred vojenskou službou, čiastkové súpisy hospodárskych zvierat, zbrojné listy, rybárske povolenia a pod. K zápisnici o vyradení nie priložený vyradovací zoznam.	Vyradovanie a hodnotenie

3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond Okresný úrad v Nitre je usporiadaný v nasledovnej štruktúre:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. Knihy <ul style="list-style-type: none"> A. Správne B. Evidenčné II. Spisový materiál <ul style="list-style-type: none"> A. Registratúrne pomôcky <ul style="list-style-type: none"> a. Prezidiálne b. Administratívne c. Vojenské d. Priestupkové B. Spisy <ul style="list-style-type: none"> a. Prezidiálne b. Administratívne c. Priestupkové III. Účtovný materiál <ul style="list-style-type: none"> a. Štátne hospodárstvo b. Okresné hospodárstvo <p>Inventárnou jednotkou pri evidenčných knihách a registratúrnych pomôckach je jedna kniha. Pri prezidiálnych spisoch je inventárna jednotka tvorená ročníkom spisov, s výnimkou roku 1932, kde je inventárnou jednotkou súbor písomností rovnakej alfabetickej značky. Pri administratívnych spisoch je inventárna jednotka tvorená ročníkom spisov, okrem rokov 1943 – 1945, kde je inventárnou jednotkou súbor písomností jednej registratúrnej značky (D3, D9, E9). Inventárnou jednotkou pri účtovnom materiáli je súbor kníh jedného ročníka.</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	Prístupný. Prístupnosť niektorých dokumentov (napr. obsahujúcich osobné údaje) môže byť obmedzená v zmysle § 13 zákona č. 392/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach	Podmienky prístupu

		a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.	
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language /scripts of material	slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	nepoškodený, neúplný	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív v Nitre, Ernest Vítek: Okresný úrad v Zlatých Moravciach, inventár, Nitra 1965, evidenčné číslo 919, 94 strán. Štátny okresný archív v Nitre, autor neuvedený: Okresný úrad v Zlatých Moravciach – lesné oddelenie, dodatok inventáru, bez evidenčného čísla, 9 strán.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre, Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Informácie nie sú známe.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Informácie nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	Pri požiadavke na štúdium je potrebné uviesť inventárne číslo, registratúrny znak, číslo škatule a číslo spisu, pokiaľ je uvedené.	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Mgr. Elena Galandová	Informácia

			o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	27.09.2018	Dátum vyhotovenia opisu